

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

Van Pascha tot Paasfeest

„Páásfeest” vieren wij nog steeds. Naar pascha, de aramese benaming voor Israëls pèsach. Vreemd die verwijzing naar een nacht van dood en verderf, bloed en tranen? Maar zonder dien geen vrijheid, geen bevrijding, geen leven. En niet voor niets heette Goede Vrijdag vroeger Kruispasen. Geen triomf zonder ondergang, geen leven dan door de dood.

Gezang 219 is, onder meer, ontleend aan Psalm 81. In die psalm wordt meer bezongen dan het oude „Opent uwe mond” doet vermoeden. De thematiek van de uittocht – pascha – is er regelrecht aan de orde. Zingt ten hemel toe, juicht en jubelt Gode – wie zou niet zingen? De vrijheid is een lofzang waard.

Maar ook deze vrijheid is duur gekocht. Zij kwam niet tot stand dan na een nacht van dood en verderf, bloed en tranen. Jezus bekocht het met zijn leven: Christus onze Heer / is voor ons gestorven / en Hij daalde neer / in het doodsgebied... De gedachtenis blijft tot in het hemelse loflied: de oude slang, overwonnen door het bloed van het Lam (Op. 12 : 11). En de zangers in hun witte gewaden, het onafzienbare koor, zij hebben hun gewaden gewassen en wit gemaakt in het bloed des Lams. Een vlekkeloos koor voor de troon en voor het Lam – en opnieuw met palmtakken (Op. 7 : 9, 14).

Pascha – voorbijgaan. Passeren. Een gepasseerd worden. Door-gaans een reden tot ergernis. Hier een reden tot lofzang. Zingt ten hemel toe: de doodsengel gaat de deur voorbij. Waar de deurposten aangekruist zijn door het bloed van het Lam, daar zingt men binnen, in witte gewaden, het lied van de vrijheid. En daar wordt gehoopt, gebeden en geloofd: God zal alle tranen van hun ogen afwissen. Daarmee wordt dat verleden uitgewist – het is verleden tijd, passé défini: wie zou niet zingen?

Van paschapsalm tot paaslied.

DOOR
E. R. POSTMA
EINDHOVEN

In een oude liturgie van het kerkelijk jaar wordt op zekere Zondag naast Paulus' paasbericht (1 Cor. 15) het evangelie van „Effatha” gelegd (Mc. 7 : 31-37). Lees er het Compendium bij het Liedboek maar op na. Effatha: word geopend! En u weet: dat is Jezus' wóórd tot de dóófstomme, na een diepe zucht. Zou Jezus niet zuchten bij het zien van het leed dat het kwaad had aangericht? Moest Hij niet huilen soms – zoals bij het graf van zijn vriend Lazarus? Als iemand wist hoe zwaar het lijden van de tegenwoordige tijd weegt, dan toch zeker Hij. Mede lijden – dat was letterlijk zijn leven. Maar Hij kwam om te bevrijden en de uittocht uit het doodsgebied op gang te brengen. Hij voorop: ...deed de dood te niet / in de nieuwe morgen.

Met strelend taaleigen penseelt dominee-dichter Willem Barnard het tafereel van Paasfeest. Zonder „effatha” te vergeten. Hoor: Pasen is de dag / dat de dove lippen / van het stomme graf / Hem, het woord van God, / uit de zwarte dood / in het leven riepen.

Doof en stom – de doofstomme: u herkent, u accepteert het beeld? Maar even later zegt u: lippen zijn toch niet dóóf? Zo argeloos voert de dichter ons mee – tot we bedenken dat doof en doof twee is. Want er zijn ook

dove kolen. En dove vingers: vingers die gevoelloos zijn.

Opeens worden de dove lippen welsprekend: wat is gevoellozer dan het kille graf gesloten door een koude steen? En ook: het stómme graf: daar valt niets meer te zeggen, en het zegt zelf ook niets meer.

O nee? Maar daar, zelfs daar, juist daar glorieert de majesteit van de levende God. Glorieert daarin, dat de dove lippen van het stomme graf Hem, het woord van God, uit de zwarte dood in het leven riepen. Veelzeggend wordt nu het lege graf: het Woord van God komt weer spreken tot wie gebukt gaan onder de last. De last van het lijden. Lijden – niet het minst door wat toch heet de zwarte dood.

Wie zou niet zingen bij de terugblik op en het vooruitzien naar een leeg graf? Het graf van de zwarte dood is en wordt leeg, achterhaald, achtergelaten. De uittocht uit het doodsgebied is begonnen: „Maar nu, Christus is opgewekt uit de doden, als eersteling van hen, die ontslapen zijn... allen in Christus levend gemaakt... maar ieder in zijn eigen rangorde: Christus als eersteling, vervolgens die van Christus zijn bij zijn komst (1 Cor. 15 : 20-23).

Wie zou niet zingen? De woorden van de paschapsalm, Psalm 81, en de feestelijke melodie noden er toe. Er valt nu zelfs zoveel meer te bejubelen: Hij is onze Heiland / wordt zijn lof niet moe! / God is opgestaan / om de hand te slaan / aan de oude vijand. Van Pascha tot voluit Paasfeest: féést zal het zijn als ook de doden tot het leven zijn geroepen – daartoe zijn ze door het Woord geroepen – om de vrucht van de wijnstok nieuw te drinken in het Koninkrijk des Vaders!

Inhoud

- 105 Ds E. R. Postma,
Van Pascha tot Paasfeest
- 106 Ds H. J. van der Kwast,
Zuid-Afrika (slot)
- 107 C. N. van der Ziel,
De Meester moet nu naar
Jeruzalem gaan
- 108 D. W. L. Milo,
Ramses en Pithom
- 109 Drs P. J. van Kampen.
Op weg naar Chalcedon
- 110 J. Klein,
De zegels zijn verbroken
- 111 T. Hoekstra,
Een bundel verhalen van
Hans Werkman

1. *Zingt ten hemel toe,
juicht en jubelt Gode,
want Hij wordt niet moe
voor ons uit te gaan
als een vuur vooraan
levenden en doden!*
2. *Christus onze Heer
is voor ons gestorven
en Hij daalde neer
in het doodsgebied,
deed de dood te niet
in de nieuwe morgen.*
3. *Als een ster zal Hij
boven ons hoofd stralen,
ja, Hij maakt ons vrij
uit het doodsgebed,
uit de wisseling
van de lotgevallen.*
4. *Maatslag der natuur,
kringloop der getijden,
luistert naar het uur
dat zijn liefde slaat,
Hij kwam ons te baat,
Hij zal ons bevrijden!*
5. *Pasen is de dag,
dat de dove lippen
van het stomme graf
Hem, het woord van God,
uit de zwarte dood
in het leven riepen.*
6. *Daarom, zingt Hem toe!
Hij is onze Heiland.
Wordt zijn lof niet moe!
God is opgestaan
om de hand te slaan
aan de oude vijand.*

W. Barnard, geb. 1920

Zuid Afrika (slot)

Het wordt tijd deze reeks artikelen te besluiten.

De toegestane ruimte is al overschreden; daarbij komt dat er de laatste tijd nogal veel over Zuid-Afrika in ons blad is geschreven. Merkwaardig is voorts dat de zaak, waar ieder aan denkt als het land ter sprake komt, de apartheid, nauwelijks aan de orde is geweest bij het weergeven van onze ervaringen.

We gaan nu maar weer snel naar de commissie van de synode, waar we de zaak van onze kerken hebben bepleit tegen de bekende oppositie.

De commissie had voor ons de meeste tijd uitgetrokken, maar een uitvoerige bespreking van het u nu wel bekende memorandum, ingediend door de vrijgemaakte kerken, waarop nog een vervolg is verschenen, dat ons, evenmin als het eerste is verstrekt, was niet mogelijk.

Een paar zaken die wij ter sprake brachten wil ik nog noemen. Men had het nodig geacht de broeders in Zuid-Afrika te informeren over wat wel is genoemd „de leer van ds L. E. Oosterhoff”.

Hier hebben we weer te doen met een opgeblazen zaak en weinigen in onze kerken zullen weten wat „deze leer”, die door ons getolereerd zou zijn, inhoudt. Nu moet ik een lang verhaal kort houden.

De classis Haarlem had zich indertijd geconformeerd aan de besluiten van de synode van Rotterdam in genoemde zaak, met als gevolg dat vertegenwoordigers van de kerk van Beverwijk, w.o. ds O. niet ter classis vertegenwoordigd waren. De „dolerende” kerk van Beverwijk werd wel ontvangen en nam het voortouw in de zaak van de Open Brief.

Bij de breuk in de classis Haarlem behoorde ds O. niet meer bij het kerkverband. Nadat in Noord-Holland de breuk zich voltrokken had is aan de classis Haarlem gevraagd de positie van de kerk van Beverwijk en ds O. te regelen. Genoemde gemeente en de predikant zijn opgenomen in ons kerkverband, nadat ds Oosterhoff een verklaring had ondertekend dat hij niet meer zou leren wat door de kerken afgewezen was.

Deze verklaring is opgesteld door ds C. P. Plooy en ondergetekende.

In de voorlichting over onze kerken in het memorandum is dit laatste niet meegedeeld en het tolereren van de „leer van ds O.” aangevoerd als bewijs dat de belijdenis onder ons niet wordt gehandhaafd.

De broeders van het memorandum hadden dit kunnen weten;

DOOR H. J. VANDER KWAST HEERDE

het heeft in onze kerkelijke pers, die door hen zo wordt nageplozen, gestaan.

En bijzonder onverkwikkelijke zaak was verder dat er over onze kerken was geschreven: Zo komt het in een gemeente voor dat daar al jaren homofiele vriendenparen wonen, zonder dat zij van het avondmaal worden geweerd. Nu weet ik hoe men aan deze „waarheid” is gekomen; het is afgelezen uit een artikel in Opbouw, zo wordt gezegd. Evenwel, voordat men een dergelijke informatie doorgeeft, met de daaraan verbonden suggestie, had men zich er toch van dienen te overtuigen bij die gemeente of één en ander terecht was geconcludeerd. Zelf was ik destijds bij het gesprek over homofilie betrokken en ik heb mij er van overtuigd dat hier een misverstand speelt en de mededeling in het memorandum in strijd is met de waarheid! Trouwens, zou het in een gemeente voorkomen, is het dan juist dit over te brieven. Zouden de kerken binnen verband niet met zaken als homofilie te maken hebben en zou het niet beter zijn elkaar te helpen dan elkaar aan te klagen.

De commissie nam hiervan kennis en was, zoals ik al schreef, niet zo onder de indruk van de stroom van negatieve informatie over onze kerken.

Wel hebben we gesproken over de binding aan de belijdenis en voorbeelden genoemd waarbij onze kerken duidelijk hebben getoond dat er grenzen zijn, die niet overschreden mogen worden.

Daarbij hebben we, in verband met de „zaak ds Telder” (een publicatie uit 1960, vóór de breuk), nadat eerst duidelijk was gemaakt wat in geding was, gesproken over de vraag of een die-

naar des Woords, die trouw is in zijn arbeid, buigt voor de Schrift, moet worden geschorst en afgezet, wanneer hij op een onderdeel van het belijden een afwijkend inzicht heeft. Moet dan niet gezien worden van welk gewicht één en ander is, wil men niet vervallen in ketterjagerij.

De commissie toonde veel begrip, maar bleek niet de vrijmoedigheid te hebben om de synode voor te stellen correspondentie met onze kerken aan te gaan, want daaronder verstond men dat we één kerkverband vormen. Zelf bepleitte ik een correspondentie in ruimere zin, waarbij in elk geval de ambtelijke positie van onze zendelingen geregeld werd, want één kerkverband leek mij niet nodig, misschien iets te veel van het goede.

In de commissie werd gezegd, dat men alleen correspondentie als kerkverband kende; later werd ter synode door sommigen weer gesproken van ruimer verband, maar dat zoekt men verder onder elkaar maar uit.

De commissie sprak in het voorstel van vruchtbare gesprekken met de afgevaardigden van onze kerken en constateerde dat ten behoeve van het zendingswerk een nauwe band moest bestaan, dat onze kerken met het accord van kerkelijk samenleven op kerkrechtelijk gebied gevorderd waren, maar dat er verder gesproken zou moeten worden over de kerkrechtelijke aspecten verbonden aan de pré-ambule 2.

Voorgesteld werd te komen tot intensiever medeleven en gesprek, maar om in dit stadium nog geen kerkelijke correspondentie aan te bieden.

Van invloed is hierbij geweest de oppositie van de hoogleraar kerkrecht Prof. dr Van der Linde, die zich fel tegen onze kerken keerde.

Zijn bewering aan mijn adres, dat er van beïnvloeding van vrijgemaakte zijde geen sprake was, doet vreemd aan in het licht van memorandum I en II en is wat sneu voor Prof. J. Kamphuis en ds H. J. de Vries, die naar P. Bergwerff in het Ned. Dagblad schreef en wij ter plaatse vaststelden, zo hun best hebben gedaan om het gevaar dat de Dopperkerken van onze kant bedreigde af te weren.

De beslissing op de synode

Op maandagavond 21 januari kwam het voorstel van de commissie in behandeling op de synode.

De discussie was niet alleen een herhaling van de voorafgaande, die ik al beschreven heb.

Er waren dit maal meer broeders, die zich ten gunste van onze kerken uitlieten. Er werd b.v.

Redactie

Ir. A. Biersteker
T. Hoekstra
Drs. H. de Jong
Drs. P. van Kampen
Mr. dr. J. Meulink
D. W. L. Milo
Ds. K. Muller
Ds. E. R. Postma

Adres van de Redactie:
Ds. K. Muller, Dovenetel 45,
8446 SH Heerenveen
Tel. 05130-20476

Kerknieuws / Uit breder kring
M. J. F. van der Wal
Brugakker 60-17
3704 RA Zeist
Tel. 03404-61525

gezegd dat andere kerken in het buitenland, waarmee wel correspondentie was, kerkrechtelijk verder van die Geref. Kerken in Z.A. afstonden dan wij en dat men met onze kerken alleen maar vreugde had beleefd in de arbeid van onze zendelingen en de samenwerking met hen.

Eén van de broeders, die aanvankelijk veel kritiek op onze kerken had, diende een amendement in om met ons correspondentie in ruimere zin aan te gaan en te verwachten was dat dit voorstel met grote meerderheid zou zijn aangenomen, zodat we ons doel bereikt zouden hebben. Van de praeses hadden we toestemming gekregen om ons in de discussie te mengen en daarvan heb ik een dankbaar gebruik gemaakt.

De belangrijkste argumenten in het pleidooi waren:

1. de samenwerking in de zending gedurende ruim vijf en twintig jaar.
2. klachten over de arbeid van de zendelingen hebben ons nooit bereikt; integendeel, hun trouwe arbeid naar Schrift en belijdenis wordt geprezen.
3. in 1982 was er al een voorstel op de synode om correspondentie met onze kerken aan te gaan, maar dit werd niet aangenomen omdat,
4. Prof. J. Kamphuis volop gelegenheid kreeg ter synode en in de commissie om, voorzichtig uitgedrukt, eenzijdige voorlichting te geven over onze kerken en wij niet in de gelegenheid waren ons te verweren.
5. de kerken die Prof. Kamphuis vertegenwoordigde hadden in het verleden bezwaren tegen de samenwerking in de zending met de Dopper-

kerken vanwege hun opvattingen over de ware kerk.

6. onze kerken leggen het conflict in de kerken van de vrijmaking dat tot scheuring leidde niet aan uw vergadering ter beoordeling voor en hebben en er geen bezwaar tegen wanneer u ook met de Geref. Kerken, vrijgem. correspondentie aangaat.

7. de vragen die bij u leven over ons accoord van samenleven zullen wij doorgeven aan de landelijke vergadering van onze kerken.

De zaak werd anders geleid dan velen verwachtten, gehoord de discussie en gezien het voorstel. De scribe van de synode nam het woord en zei dat men in Natal (het zendingsgebied) had beleefd wat kerkverband over de grenzen heen betekent en achtte het hoog tijd dat er nu een beslissing viel.

Ds Postma stelde vervolgens voor het voorstel in diër voege te wijzigen dat er correspondentie met onze kerken zou worden aangegaan.

Dit voorstel kwam gezien de strekking het eerst in stemming en werd met meerderheid van stemmen aangenomen, zodat we eigenlijk meer hadden ontvangen dan gevraagd: correspondentie niet in ruimere, maar in volle zin.

Uit de stemming bleek dat de verhoudingen anders lagen dan velen dachten, al moeten we vaststellen dat het een nog al krappe meerderheid was, maar als we bedenken dat er maar weinig gelegenheid was om te weerleggen wat tegen ons is aangevoerd mogen we dankbaar zijn met deze beslissing.

Het was een slag voor ds H. I. de Vries en br. J. J. Schreuder; laatstgenoemde sprak bij het afscheidswoord de volgende morgen over teleurstelling en verdriet en volgens het Ned. Dagblad zei een jong afgevaardigde ter synode dat het een zwarte dag was geweest voor de kerken. Hiertegenover waren er heel wat blijken van dankbaarheid en blijdschap: Je bent nu ook binnen-verband, bij ons, riep een bevriend hoogleraar tegen mij overluid in de vergadering. Laat ik besluiten met dank aan onze hemelse Vader, die krachten gaf en ruimte maakte en daarna aan onze zendelingen, die zulke goede vertegenwoordigers van onze kerken zijn en groeten aan de broeders en zusters in Zuid-Afrika.

De Meester moet nu naar Jeruzalem gaan

naar Lucas 19:28-44

Th. Laub 1922

De Mees-ter moet nu naar Je - ru - za - lem gaan

zo-als de pro-fe-ten al schre- ven.

De tijd van het red-den-de oor-deel breekt aan,

waar-door God de we-reld doet be - ven.

Ge-ze-gend de Ko - ning! Hij komt tot zijn wo - ning.

Ho - san - na, Heer, wil uw hulp ons ge - ven.

De mensen zij juichen en sieren de baan,
waarlangs hun bevrijder komt rijden.
Hij zit op een ezel en laat hen begaan,
doorziet al hun korte verblijden.
Hosanna! Hosanna!
Het hemelse manna:
als Mensenzoon kwam Hij voor ons lijden.

Toen Jezus de stad zag was Hij zeer ontdaan:
zijn vrede was voor haar verborgen.
Zijn weg naar de troon werd door niemand verstaan,
noch hoe Hij voor vrede zou zorgen.
Het zwaard treft de Koning.
Zo redt Hij zijn woning.
Zijn dood heeft ons voor eeuwig geborgen.

Zijn intocht werd uittocht, en Jezus ons Hoofd,
Hij werd aan een vloekhout geslagen.
Waar bleef nu de hulp die God zelf had beloofd?
De redding die eenmaal zal dagen?
O Koning der Joden!
Als Godslam ontboden,
om onze schuld voorgoed weg te dragen!

Paramaribo, februari 1985

C. N. van der Ziel

Ramses en Pithom

2 voorraadsteden

Wellicht hebt u in uw dagblad gelezen, dat drie egyptologen van de Amsterdamse universiteit onlangs de Bijbelse stad Raämses hebben gelocaliseerd. Wat ze vonden waren de resten van een tempelcomplex, Oostelijk van de Nijldelta, of in het Noordoostelijk deel daarvan. Het belangrijkste was een stuk steen van 2½ bij 1 meter, bevattende reliefs en de naam van Ramses II. Al tien jaar werd verondersteld, dat men de residentie en de tempel op het spoor was; doordat een boer bij het ploegen op de grote steen stootte kwam de zekerheid. De plaats is bij het dorp Qantir, in de landstreek die vroeger Gosen werd genoemd. Tevens zijn de restanten van stadsmuren aangetroffen, die uit de traditionele kleitichels waren gebouwd.

Uit de Egyptische literatuur was bekend, dat Ramses II in het N.O. deel van de Nijldelta een residentie had gebouwd: Pi-Ramesse, vermoedelijk het Raämses uit Exodus 1:11. In de Bijbel blijkt namelijk het land van Rameses hetzelfde¹⁾ als Gosen te zijn; ook dat het volk Israël uit Rameses naar Succoth vertrok. De oorspronkelijke naam van Raämses of Rameses was Ramnesjes of huis van Ramses²⁾. Met de vondst en de localisatie van Ramses' residentie komt een stuk Bijbelse geschiedenis naderbij.

De naam van de streek en de stad doet immers al aan de koningen Ramses denken. Terecht. Ramses I regeerde slechts van ca. 1314 tot 1312 vC., maar Ramses II regeerde lange tijd (ca. 1298-1231). De laatste liet veel rijke bouwwerken na; we noemen de beide tempels van Aboe Simbel in het verre Zuiden en zijn kolossale bouwwerk in het koningsdal van Thebe. Ook heeft Ramses II diverse bouwwerken van zijn voorgangers handig op zijn naam gezet, alles vanwege zijn grote daden.³⁾

Maar de enige bouwwerken die de Bijbel noemt zijn de voorraadsteden of schatsteden Raämses en Pithom, beide door de kinderen van Israël in dwangarbeid gebouwd. Het is waar dat de Bijbel hier niet de naam van Ramses II noemt – enkel de farao, koning, aanduidt. Eigenlijk geeft de Bijbel, wanneer we van Salomo's tempelbouw af gaan rekenen⁴⁾, het jaartal van de uittocht ongeveer tussen 1445 en 1448 vC. aan. Dat is twee eeuwen eerder dan de wetenschap aanneemt. De Willibrordusbijbel en Winkler Prins' Encyclopedie plaatsen echter de exodus in de 13e eeuw. Daar zijn goede gronden voor. De naam Raämses liegt er niet om, die was in de 15e eeuw vC. nog niet bekend in de Egyptische geschiede-

gens kunnen we de Bijbel moeilijk als handboek voor de historie gebruiken; te meer waar cijfers in de Bijbel vaak een symbolische betekenis hebben, moeilijk kunnen worden vertaald en dus niet letterlijk kunnen worden genomen. Wie daarvan schrikt leze Mattheüs 1 en zie hoe daar – om op drie perioden van 14 personen te komen – enkele koningen zijn weggelaten.

—o—

Met de localisatie van Qantir zitten we dus in Gosen, Oostelijk deel van de Nijldelta. Hier heeft het volk Israël eeuwen gewoond, eerst in vrede, later in dwangarbeid. Hier kwam in hun tijd de residentie, waar Mozes van de ene dag op de andere de koning kon spreken. Hier waren ook „al de wateren van Egypte”, stromen, moerassen en plassen. Maar wat moesten die voorraadsteden hier doen?

Toen Jozef voor zijn vader en broers het land Gosen als verblijfplaats vroeg en verkreeg, sloeg zijn meester hier meerdere vliegen in een klap. Jozef bedoelde zijn familie bijeen te houden,

in een landbouwgebied. Maar Farao bedoelde Jozef vast te houden als raadsman, voldeed tevens aan zijn plicht van gastvrijheid, en beschermde de hoge Egyptische cultuur tegen aantasting door ongecultiveerde veeboeren, een gruwel in Egyptische ogen. En nog iets: het Noordoosten van Egypte, de landengte van Suez, was altijd de invalspoort voor vijanden geweest. Hier kwamen de Hethieten binnenvallen, welke Ramses II in 1285 (?) tot een eervolle vrede had gedwongen... naar hij beweerde. Hier kwamen later de Syriërs invallen, de Babyloniërs en nog later de Grieken. Door nu vóór deze toegangspoort een bevriend volk te plaatsen, kon Farao mogelijke invallers tegenhouden en zo tijd winnen voor zijn mobilisatie en strategie.

En door op diezelfde plaats voorraadsteden aan te leggen, kon Ramses II eeuwen later oorlogsmateriaal, paarden en wagens, proviand en garnizoen, bij de hand hebben om zijn invallers snel te woord te staan. Raämses weten we nu te liggen, Pithom moet halverwege de landengte

DOOR
D. W. L. MILO
DALMALLY

nis. En de personen van Ramses II en zijn zoon Merenptah kloppen precies met de door de Bijbel getekende figuren: de een een harde onderdrukker, de ander een weifelachtige tiran. Overi-

Klokkenluider

Er was iemand die me erop attent maakte dat ik bij de ondergewaardeerde kerkelijke functies de klokkenluider niet besproken heb. Dat was ik me wel bewust, maar ik dacht: er zijn er zo weinig en als er nog een klok in de toren is, wordt die elektrisch bediend zodat er geen kunst meer aan is. Ik zou bovendien de klokkenluider niet rangschikken onder de vergeten en te laag gewaardeerde functionarissen, maar onder de stoottroepen. De klokkenluider vervult een speerpuntfunctie, hetgeen regelmatig blijkt. Neem bijvoorbeeld de Wieringermeerbode van 23 maart j.l. Daarin treft men een advertentie aan over twee kolom, met deze inhoud:

„Iedere zondagmorgen om 9.15 uur slapen wij nog als een olifant en iedere zondagmorgen om 9.15 worden wij wakker gekletterd door de klok van de kerk op de hoek van de Lovinkstraat. Nu is ons vriendelijk verzoek aan de baas van die kerk of de klok misschien om 11.00 of 12.00 uur geluid kan worden. Daar wij geen idee hebben wie de baas is willen wij dat hier per advertentie vragen. Bij voorbaat dank; bewoners prof. ter Veenweg”.

Pastorale notities

DOOR
A. H. ALGRA
MAASSLUIS

Er is met de klokken van die kerk (Geref. Kerk in Middenmeer) al vaker iets aan de hand geweest. De klepel is eens naar beneden gestort en heeft een geparkeerde auto vernield. Persoonlijk ongelukken deden zich niet voor. De klokkenluider heeft zeker nogal een stevige hand van luiden. Overigens zou ik tot hem willen zeggen: niets aantrekken van die mensen aan de Ter Veenweg, want wie slaapt er nog om 9.15 uur? Te gek gewoon.

Ik heb ergens gewoond alwaar het traditie was dat een koor samen met een muziekcorps in de kerstnacht door het dorp ging om te zingen en te blazen. Er was toen eens iemand die een raam opendeed en de inhoud van de slaapkamerpo(t) naar beneden wierp. De zangers en de muzikanten zagen dit als een begin van de verdrukkingen en ze waardeerden het niet dat ik be-

grip kon opbrengen voor het gebaar van protest dat uit die woning kwam. Misschien werden er wel kinderen wakker van de muziek. Eén van het corps antwoordde mij, dat de engelen ook zongen in de kerstnacht, maar ik zei daarop weer, dat ze het niet in het dorp deden doch in het veld, bij mensen die wakker waren. Ik bedoel maar, dat we met onze evangelisatiemethoden ook irriterend bezig kunnen zijn. Door aan te bellen of op te bellen zonder dat je weet of het gelegen komt. Toen we daarover eens een diepgaand gesprek voerden, zei iemand, dat Paulus toch aan Timotheüs geschreven heeft, dat hij het woord verkondigen moest of het nu gelegen of ongelegen kwam. (2 Tim. 4:2). Daarover heb ik toen iets nagelezen. De hoogleraar E. L. Smelik, die vorige maand stierf, zegt ervan dat het „gelegen of ongelegen” tot Timotheüs gericht is. Die moet preken, ook als het hem minder goed uitkomt. Smelik sluit zich daarin bij Calvijn aan. Het vraagt nogal wat goede intuïtie om aan te voelen, wanneer iemand open staat voor een evangelische opmerking of voor een gesprek. Het werkt gauw averechts als je plompverloren begin te „preken”.

van Suez hebben gelegen⁵⁾. Bij die voorraadsteden kunnen we denken aan Salomo, die in een dergelijke situatie dezelfde maatregelen nam. In Megiddo, aan de invalsweg van Syrië gelegen, bouwde Salomo immers stallen voor 150 wagens en 450 paarden⁶⁾, plus een ondergrondse watervoorziening en de rest.

Maar toen het volk Israël sterk uitgroeide vormde dit langzamerhand voor Egypte een bedreiging in plaats van een beveiliging. De farao uit een vreemde dynastie, „die Jozef niet gekend had”, vond het „wijs” om de groei van dit volk te remmen, zijn zoontjes te doden en zijn krachten in harde slavenarbeid te verteren. Hij maakte van de nood een deugd, maakte van de overvloed aan goedkope werkkrachten een strategisch en blijvend winstpunt. Maar zijn achtergrondsdelen was: het volk Israël zou, in plaats van een buffer tegen invallers, wel eens aan die invallers sterke steun kunnen geven en een extra vijand betekenen!

Qantir ligt ongeveer 45 kilometer van het huidige Suezkanaal. Dat betekende enkele dagreizen om uit Egypte te komen. Pithom lag

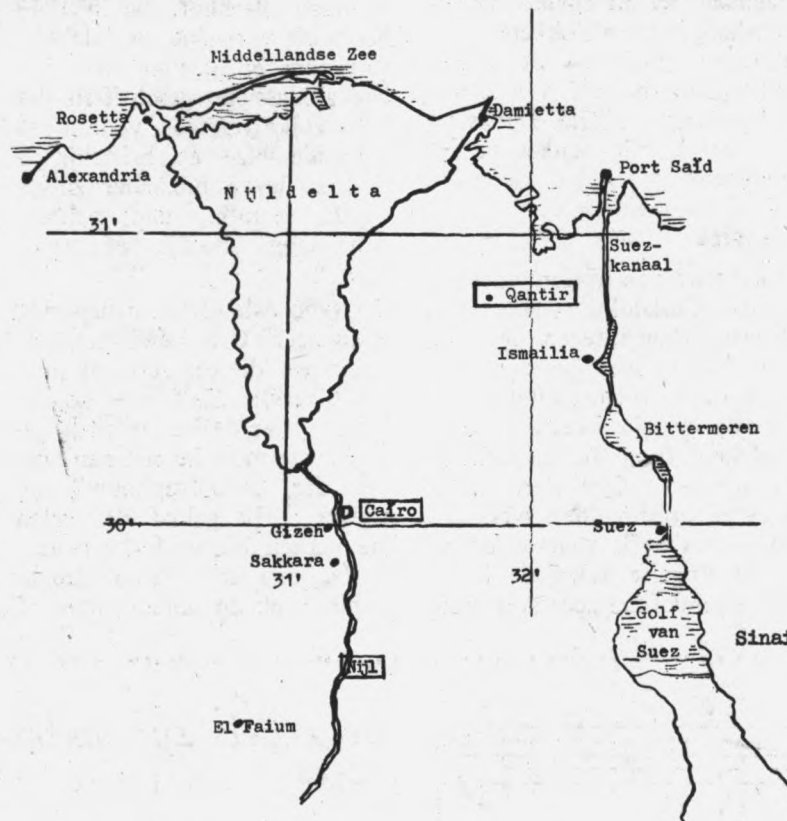
dicht bij²⁾. Zijn naam Per Atoem betekent huis van de god Atoem. Daar de afstanden gering waren kon de boodschap voor Pasen en voor de Uittocht spoedig worden verspreid.

Als u het blok steen beziet merkt u, dat hier boven nog een andere steen moet passen. De afbeeldingen missen namelijk de hoofden en een deel der inscripties. Er zijn twee scènes te zien, beide

van een overwinnaar die zijn vijanden geselt of afmaakt. De laatsten liggen op de knieën en roepen om genade — een gewoon beeld voor Egypte. Tussen de beide beelden zijn de hiërogliefen of beeldtekens geplaatst, die de namen van Ramses en zijn goden aangeven. Ramses betekent: hij die uit de zon geboren is.

De egyptologen, die al 56 vindplaatsen inventariseerden, hopen een stuk oud-Egyptische bewoningsgeschiedenis te kunnen reconstrueren. Voor Bijbellezers zit er dus nog wat in het vat.

¹⁾ Genesis 47 : 6 en 11; Exodus 12 : 37 — ²⁾ zegt dr J. Zandee in Kok's Chr. Enc. II, 2 onder Egypte — ³⁾ zie ook mijn artt. in dit blad, resp. 9 en 16 april 1982 — ⁴⁾ 1 Kon. 6 : 1 — ⁵⁾ zie 2 — ⁶⁾ zie 2 Kron. 23 : 29.

Op weg naar Chalcedon

2. Athanasius: het Woord is vlees geworden

Waarom heeft Hij de dood niet tegengehouden, zoals Hij de ziekte tegenhield? Omdat Hij juist daarom een lichaam had en het niet paste die (dood) tegen te houden, anders had Hij de verrijzenis verhinderd. Evenmin paste het dat een ziekte aan de dood voorafging; men zou dan gedacht hebben aan de zwakheid van de Mens die in het lichaam was...

Daarom, hoewel Hij stierf als losprijs voor allen, heeft Hij toch niet het verderf gekend, want Hij is ongeschonden verzezen, omdat zijn lichaam niet was als dat van een ander mens, maar het lichaam van het Leven Zelf. Athanasius, *Van de Vleeswording des Woords*¹⁾

Als men moet kiezen tussen het lezen van nieuwe boeken of oude, moet men de oude kiezen; niet omdat die noodzakelijkerwijs beter zijn, maar omdat ze precies die waarheden bevatten waaraan onze eigen tijd geneigd is voorgij te gaan.

C. S. Lewis, *Christian Apologetics*²⁾

Het grootste drama

Het is donker in de kerk. Om je heen staan mensen, veel mensen, opeengepakt, een kaars in de hand. Ikonen glanzen in deze verhevenste van alle nachten van het jaar, de Paasnacht. Wie Russisch verstaat vangt de woorden op die in die eindeloze Paasjubel der Orthodoxie weerklinken. Woorden die een poging doen het ontzagwekkende Ge-

DOOR
P. J. VAN KAMPEN
ZEIST

heimenis van Dood en Opstanding onder woorden te brengen. Wat voorbeelden van „troparia”, geschreven door de oude Griek-

se Kerkvader Johannes Chrysostomos, een der grootste predikers aller tijden:

„Toen Gij uit de hemel nedaalde, o onsterfelijk Leven, Hebt Ge de Hades gedood door de glans der godheid, o Heer. Toen Gij de doden uit het rijk des doods had opgewekt, riepen de hemelse machten U toe:

O Christus, onze God, Schenker des Levens, ere zij U.

Daar hemelse en aardse wezens zich verheugen en jubelen, want de Heer heeft de kracht van zijn arm getoond. Door zijn dood is de dood verbroken, en werd Hij de Eerstgeborene uit de doden. Hij heeft de wereld verlost uit de diepten der onderwereld en aan de wereld grote genade geschonken.

De scharen der engelen stonden aan uw graf en de wachters lagen als gestorven. Bij het graf stond Maria Magdalena, zoekend het alzuiver Li-

chaam van haar Heer.

Gij hebt Hades gevangen genomen zonder erdoor verstrikt te zijn.

Tot de Maagd zijt Gij gekomen, o Schenker des Levens, uit de doden zijt Gij opgestaan. Heer, ere zij U.”³⁾

Dit en nog veel méér wordt gezongen op de mooiste melodieën die maar denkbaar zijn. Wie dat gehoord en aangevoeld heeft komt in aanraking met de geloofsinhoud van het Oosten: Byzantium, Griekenland, Bulgarije, maar vooral het oude „Heilige Rusland”.

Niet dat het alleen dáár zo zou hoeven weerklinken. Geldt voor ons allen als christenen niet hetzelfde: dat ook voor ons in het Westen het Pasen de toegang is tot een nieuw leven, de poort naar een wereld waarin „het volbracht” is?

Ik citeer de Engelse (detective) schrijfster Dorothy Sayers, die ook een paar van de mooiste Kerstspelen denkbaar geschreven heeft. Ze zegt (in mijn woorden): dat de mens door God wordt getiranniseerd is al eeuwenlang beweerd. Dat de ene mens de ander tiranniseert is ook niets nieuws. „Maar dat de mens God zou tiranniseren en Hem daarbij een beter Mens bevinden dan zichzelf is inderdaad verbaazingwekkend drama... Zij die

het voor de eerste keer hoorden, noemden het dan ook Nieuws, en goed Nieuws bovendien. Of-schoon wij licht vergeten dat het woord Evangelie ooit een dergelijke sensationele betekenis heeft gehad." ⁴⁾

Ook Athanasius

Wie die oude „troparia” hoort komt in aanraking met de Oosterse Christenheid. schreef ik zo-even. Je kunt ook zeggen: je komt in aanraking met de Oude Kerk. Want, om er maar één te noemen, die ook zo schrijft en denkt, Athanasius reageert net zo. De kerkvader die we in het vorige artikel al hebben gevolgd is — naar mijn mening soms vol verrukking — bezig te zeggen wat de diepste reden is waarom hij niet met de Arianen mee kan gaan. Waarom hij zich steeds weer laat verbannen. Want het mag dan waar zijn dat hij geen gemakkelijke man is geweest, en een mogelijke concurrent van de

keizer, naar mijn mening ligt de reden van zijn verbanning steeds weer in zijn opvatting aangaande Christus. De man die „de ongekroonde koning van Egypte” heette, die in staat was — naar de keizer vreesde — de hele graanaanvoer uit Egypte naar de Rijkshoofdstad te blokkeren, was allereerst christen. Strijdbaar, volhardend, bezielde van Christus' grootheid vooral. Dat is reden hem in zijn denken verder te volgen.

Klassiek

In twee werken treffen we Athanasius' Christologie aan. Zijn „Redevoeringen tegen de Arianen” laat ik hier verder rusten (er zouden aardige citaten aan te ontleen zijn, overigens). We beperken (nou ja, beperken!) ons tot het andere werk, „Van de Vleeswording des Woords”. Dat is een werk waarvan de bekende Engelse schrijver C. S. Lewis zei dat het „een zeer groot

boek” was: „Zijn benadering van de Wonderen is vandaag de dag hard nodig... Het hele boek is inderdaad een beeld van de Boom des Levens — een boek vol sap en vol goud, vol levenslust en vertrouwen.” ⁵⁾

Professor Berkhof, die in 1949 het boek vertaalde en inleidde, valt hem bij. „Wanneer we... onder klassieke geschriften der Kerk zulke verstaan, waarin een bepaalde wijze van christelijk geloof en leven bijzonder zuiver wordt vertolkt, dan behoort Athanasius' boekje er zeker toe.” ⁶⁾

Om (voor wie nadere aansporing nodig heeft) C. S. Lewis nog eens te citeren (die een fervente pijproker was): „Zelf vind ik dat boeken over de leer je bij je geloofsleven méér helpen dan boeken die „geloofsopbouw” nastreven... Ik geloof dat velen die merken dat 'er niets gebeurt', als ze met een 'geloofsopbouw' boek op schoot zitten of

zelfs erbij neerknielen, zouden ervaren dat hun hart in onverwachte jubel uitbreekt, als ze zich door een weerbarstig stuk theologie heenworstelen, met een pijp tussen hun tanden en een potlood in hun hand.” ⁷⁾

(wordt vervolgd)

¹⁾ de Vleeswording des Woords. VI, 21, 7, geciteerd uit: Zusters Benedictinessen, *de Heilige Athanasius*. Bonheiden, 1982, p. 155.

²⁾ geciteerd uit C. S. Lewis. *Undeceptions*, essays theology and ethics. Bles. London. 1970, p. 67.

³⁾ geciteerd uit *De Goddelijke Liturgie van onze Heilige Vader Johannes Chrysostomos* in gebruik bij de Russisch Orthodoxe Gemeente te Amsterdam. 1979, pp. 38, 39.

⁴⁾ geciteerd uit D. Sayers. *Het Grootste Drama dat ooit werd opgevoerd*. Vrij Nederland. Amsterdam, z.j., p. 18.

⁵⁾ C. S. Lewis, a.w., pp. 165, 166.

⁶⁾ ed. J. Haantjes/A. v. d. Hoeven. *Kerkelijke Klassieken*. Veenman, Wageningen, 1949, pp. 11, 16.

⁷⁾ C. S. Lewis, a.w., p. 165.

De zegels zijn verbroken

Zie Mat. 28 : 2-4, Luk. 24 : 36-43, Joh. 20 : 24-29

1. Een engel die het graf ontsloot.
waar Jezus lag begraven —
het graf is leeg: hier ligt de dood
met open mond verslagen!
En met het wereldlijk gericht
is in de hof de hand gelicht:
de zegels zijn verbroken.
2. De wetbewaker schrikt en vlucht —
zijn taak blijkt onuitvoerbaar.
De wetgeleerde schrikt, en zucht:
dit kwaad lijkt onuitroeibaar.
Zij spreken met elkander af:
„zijn vrienden namen Hem uit 't graf".
Hun zegels zijn verbroken.
3. Zijn vrienden, dragers van zijn woord,
zij kunnen niet geloven:
hun hoop is mét hun Heer vermoord —
zijn woorden zijn gestorven.
Totdat Hij in hun midden is
en met hen eet een brood, een vis.
Hun leven bloeit weer open!
4. Eén blijft er somber aan de kant
en houdt zichzelf er buiten:
Thomas gelooft met zijn verstand,
want: dat moet men gebruiken.
„Kom Thomas, kijk met jouw verstand
en voel maar met je eigen hand:
de tekens zijn nog open!"
5. Hij heeft gezien, en hij gelooft,
hij roept: „Mijn God en Here!"
Zalig wie enkel op het woord
zich tot die Heer bekeren.
Wie in geloof op Jezus ziet:
al ziet hij Hem naar 't lichaam niet,
zijn Geest zal in hem wonen.

Melodie: Nan Los-Laros ¹⁾

Tekst: Joop Klein

Uit: „Een lied voor de Bruidgom",

uitg. Buijten en Schipperheijn. Amsterdam — april 1985

¹⁾ Een paar jaar geleden plaatste ik deze tekst in „Opbouw" met het verzoek er een melodie bij te maken. Van de twee inzendingen koos ik deze — met enthousiasme — uit.
J.H.K.

Een bundel verhalen van Hans Werkman

Te midden van de stapel boekjes die ik kreeg om ze eventueel te recenseren, zat ook een bundel verhalen van Hans Werkman. Uiteraard was dat het eerste dat ik ging lezen. Het boekje heet: Meneer Suykerbuyk en andere ziekenhuisverhalen. Wie door de titel, net als ik, even moest denken aan Herman Pieter de Boer met zijn Damesorkest en andere stadverhalen, moet daar direct maar vanaf stappen: er is geen enkele overeenkomst tussen de beide schrijvers.

Een tweede opmerking die ik ook maar met een wil maken, is: het is niet bepaald een boekje om cadeau te geven aan iemand die pas in een ziekenhuis ligt. Het is misschien wel iets voor iemand die er net uit is, het is ook iets voor mensen die veel met ziekenhuizen te maken hebben en die zelf niet in één van de bedden hoeven te liggen: ze zien de zaken dan ook eens van die kant. Er wordt ongetwijfeld veel over patiënten gepraat, er wordt ook wel tégen hen gepraat (wat nog iets anders is dan mét hen), maar in dit boekje komen de dingen nu eens naar voren zoals ze door de patiënten zelf beleefd worden.

Er staan elf verhalen in deze bundel, twee daarvan spelen niet echt in een ziekenzaal, maar in het verlengde daarvan: de boekhouder die in vrijwel alle verhalen als een soort waarnemer op de achtergrond aanwezig is, maakt de begrafenis mee van iemand met wie hij een tijdlang op een zaal heeft gelegen en hij brengt daarna een bezoek aan een andere ontslagen patiënt die ook een tijd later sterft. De vergankelijkheid van het leven en de dood zijn duidelijk als motieven in het boekje aanwezig. Terecht natuurlijk, want dat kun je verwachten bij verhalen vanuit een ziekenzaal.

Dat begint al in het eerste verhaal: „Eén ding heb ik ontvangen”. Ik citeer:

Lobach keek de lange Riphagen aan en ging rechtop zitten: „M'n jongen”, zei hij zacht, „ik ben bang voor de dood.” De zaal hield de adem in. Het taboewoord was uitgesproken.

De man vervolgt even later: „Ik geloof wel in God, dat weten jullie, daar hebben we 't over gehad. Ik geloof de Bijbel van begin tot end en dat is meer dan ze bij ons in de kerk tegenwoordig gewend zijn. Ik geloof ook wat ik niet snap. Maar die dood, nee, dat blijft een beroerd ding. Als we een redelijke dominee hebben hoor ik 's zondags van Gods oneindige liefde voor zondaren. En zo is het. Er is nou net een dominee bij ons weg, die maakte d'r niks van. De helft van de dienst was versjes zingen uit dat nieuwe rooie liedboek. Lang voorspel en lang naspel op 't orgel en ook nog een kwartier preek, een kwartier geleuter. Maar de nieuwe is beter, je hebt hem vorige week wel gezien, die las tenminste een stukje en hij deed een gebed met je. Die vorige was meer een sociaal werker. Maar nou die dood hè, die smerige dood. Kijk, als ik nou wist dat ik tachtig werd, dan kon ik nog zo'n zeveneneenhalf jaar onbezorgd leven en de zorgen stelde ik dan uit tot de laatste maanden. Maar ja, zo draait de wereld niet. 's Avonds kan ik niet slapen, want ik denk eraan en als ik 's morgens wakker word, heb je 't zelfde weer.”

EX LIBRIS

DOOR
T. HOEKSTRA
ZWOLLE

Dat vind ik nou knap van Werkman: zo'n uitlating op papier te kunnen zetten. Ik ben geneigd te zeggen: zoiets bedenken je niet, dat heb je eens echt gehoord. Maar tegelijk moet ik bekennen dat ik moeite heb met wat er daarna volgt:

De boekhouder deed nu zijn boek dicht en zei: „Denkend aan de dood kan ik niet slapen en niet slapend denk ik aan de dood.” Lobach keek hem verbaasd aan. „Jij ook al? Jij bent nog een jongkerel.” „Bloem”, zei de boekhouder, „dat waren een paar regels uit een gedicht van ene heer Bloem. Die zat er ook altijd over in. Maar ik heb ook wel wat anders. Toen citeerde hij Gossaert:

„Eén ding heb ik begeerd, één ding heb ik ontvangen:

*Dat, zo de dood mijn leden zou omvaên,
Ik voor uw aangezicht, o Bron van
mijn Verlangen,
Niet ledig zoude staan.”*

Aan het eind van het verhaal schrijft de boekhouder dit nog eens voor Lobach op, „de

vier onsterfelijke regels van Gossaert”, zoals in het verhaal wordt gezegd.

Als lezer vraag ik me af volgens wie van de verhaalfiguren die regels van Gossaert „onsterfelijk” zijn. De boekhouder? Die laat verder helemaal niet merken dat hij werkelijk achter die woorden staat. Ik had trouwens ook wel graag eens willen weten hoe die regels nu echt waardevol kunnen zijn voor iemand die oog in oog met de dood staat. Vandaag heb ik nog eens het graf van mijn ouders bezocht. Op de steen van mijn moeder staat: „De Heer is mijn Herder”. En op die van mijn vader: „Het bloed van Jezus Christus reinigt van alle zonden”. Daar gaat iets van uit, maar ik kan, ondanks alle waardering voor Gossaert, met de hierboven geciteerde dichtregels weinig beginnen.

Destijds heb ik ook de begrafenis van Bloem in Paaslo meegemaakt. Ik zie nog hoe moeilijk zijn vriend Roland Holst het had, ik hoor hem nog in zijn korte toespraak diezelfde woorden citeren: „Denkend aan de dood kan ik niet slapen en niet slapend denk ik aan de dood.” Ik herinner me ook hoe hij eindigde met een ander citaat:

*Wat blijft ons over van dit lange derven
dat leven is? Wat, dat ik nog begeer?
Voor hem en mij een herfst die niet
kan sterven:
zon, mist en stilte, en dan voor
immermeer.*

Twee van de zeer groten in de Nederlandse literatuur die tenslotte niets te zeggen hadden! Maar wat begin ik met de „onsterfelijke” woorden van Gossaert? Wat houdt dat in, dat „niet ledig” voor Gods aangezicht staan?

Uiteraard kan ik zo niet al die verhalen van Werkman bespreken. Maar ze zijn wel de moeite van het lezen waard. Ze zijn soms ook heel scherp. Ik denk dan aan het derde verhaal: Blauw-blauw. Je kunt het je nauwelijks voorstellen dat een dominee zó zijn „plicht” doet en je knikt instemmend bij de woorden van de zuster, ja: „Er zijn herders, en er zijn huurlingen”.

Ik kan het boekje aanbevelen. De uitgever is Kok in Kampen, de prijs is f 14,90.

Kerknieuws

Bedankt

Ds W. Janse van Katwijk heeft bedankt voor het beroep dat de kerk van Groningen op hem heeft uitgebracht.

Ned. Geref. Kerk Katwijk

Met ingang van zondag 7 april a.s. worden de diensten van de Ned. Geref. Kerk te Katwijk niet meer gehouden in de Willem de Zwijgerlaankerk om 08.45 en 19.00 uur, maar in de Geref. Vredeskerk, Voorstraat 35, om 11.00 en 19.00 uur.

Gesprek over de prediking NGK-CGK

Nu de Chr. Geref. synode vroeg om hervatting van het gesprek over de prediking en de Ned. Geref. Landelijke Vergadering daarop positief reageerde met dien verstande dat, naar het oordeel van deze vergadering het gesprek zoveel mogelijk aan de basis gevoerd zal

moeten worden, zal wellicht in meerdere kerkeraden omgezien worden naar geschikt gespreksmateriaal, Mag ik daarvoor aanbevelen de volgende brochures,

a) Het geschrift „Bezinning op de prediking” uitgegeven door de Chr. Geref. predikanten-studiekring „Calvijn”. In deze 33 blz. tellende brochure worden preken van sommige Chr. Geref. predikanten en die van hun Ned. Geref. collega's (en bloc) veroordeeld als „niet bijbels” en „gevaarlijk voor het geestelijk leven”. Het boekje kost f 2,50 en is te bestellen bij ds H. D. Rietveld, Beetweg 20, 3603 AJ Maarssen, telef. 03465-61552.

b) „Herbezinning op de prediking”, een reactie op de eerste brochure, geschreven door de heer T. Bouterse. De auteur, die vroeger lid was van de Nederl. Geref. Commissie van Samenspreking en die nu, sinds een aantal jaren lid is van de Chr. Geref. Kerk van Burgh-Haamstede, geeft een analyse van de door de „Calvijn”-kring gehanteerde theologie met toetsing

daarvan aan de Heilige Schrift. Daar het boekje van br. Bouterse door de Chr. Geref. kerkeraad van Haamstede is toegezonden aan alle Chr. Geref. kerkeraden, terwijl ook de eerstgenoemde brochure in alle Chr. Geref. kerken bekend werd, zal het voor de Ned. Geref. „gesprekspartners en belangstellenden zaak zijn van de inhoud van beide brochures kennis te nemen. Het boekje van dhr. T. Bouterse is te verkrijgen door storting van f 2,25 op postrekening nr. 370392 van de Chr. Gereformeerde Kerk Haamstede te Kerkwerf.

G. v. d. Brink, Rotterdam

COGMA-tour

De eerstvolgende COGMA-bezoekreis is gepland van vrijdag 12 t/m woensdag 17 april 1985. Tijdens deze reis hoopt ds O. Mooiweer, Ned. Geref. predikant te Enschede-Noord, op zondag 14 april voor te gaan in een kerkdienst van het militaire garnizoen te Bergen-Hohne. Deze kerkdienst wordt gehouden

in de kerkzaal van het P.M.C., „Baan 41", aldaar.

Het reisteam bestaat voorts uit de broeders: ds J. Dol, Chr. Geref. predikant te Dronten en br. H. J. Bosch en br. C. Timmerman, beiden uit Enschede.

Allen, die dit aangaat, wordt verzocht na te gaan of nog nieuwe namen en adressen dienen te worden doorgegeven.

H. J. Bosch, Hekselbrink 83, 7544 BV Enschede, tel. 053-762272.

Doorn — Vakantiegangers opgelet! Tijdelijk andere vergaderplaats.

Met ingang van 14 april zal de gemeente te Doorn zondags tijdelijk op een andere plaats vergaderen. Deze plaats is: **Ontmoetingscentrum. Hoog Moersbergen, Austerlitzseweg 1 te Doorn.**

De reden van deze tijdelijke verhuizing (hopelijk tot sept./okt. '85) is gelegen in de nieuwbouw van een Ned. Hervormd Gemeentecentrum, waarvoor de Ned. Herv. Kapel, waarin reeds jaren diensten werden gehouden, moet worden afgebroken.

In het najaar hopen we in het nieuwe Ned. Herv. Gemeentecentrum onze intrek te nemen.

N.B. In de zomertijd-periode vangen de diensten aan om 9.30 en 17.00 uur.

Zomerkampen in de Kempen

Ieder jaar wordt door de Ned. Geref. Kerk van Eindhoven een tweetal zomerkampen georganiseerd voor jongelui van 12-15 jaar ('kleine kamp') en 15-18 jaar ('grote kamp'). Ook dit jaar zijn de kampen weer in het hartje van de Brabantse Kempen, dichtbij het dorpje Steensel. Het kleine kamp is van 10-17 augustus, het grote van 17-24 augustus. Ingrediënten van beide weken zijn bijbelstudie, sport en (bos)spel, volksdansen, zwemmen en nog heel wat andere (ont)spannende, gezellige en leuke activiteiten.

De kosten zullen ongeveer f 125,— bedragen. Heb je zin om mee te gaan of wil je wat meer weten, bel dan even naar: Geert de Heer, tel. 040-124750 (kleine kamp) of Wil Ferwerda, tel. 040-415357 (grote kamp).

Uit breder kring

Paasjubel in Amsterdam

Eerste Paasdag (7 april) betekent voor 'hartje Amsterdam' sinds jaren: Paasjubel. De Paasjubel is bedoeld als een gezamenlijk getuigenis van de opstanding van Christus door alle christenen uit Amsterdam.

De Paasjubel wordt dit jaar weer gehouden op de Dam en wel van één tot twee uur 's middags. U bent hartelijk uitgenodigd.

Het programma bestaat voor een groot deel uit samenzang. Verder staan een muziekgroep en een korte kindermusical op het programma. Het internationale karakter van Amsterdam zal onder andere blijken uit tien paasproclamaties in verschillende talen. In onze eigen taal zal een korte paasboodschap worden uitgesproken.

De Paasjubel wordt ieder jaar verzorgd vanuit het Evangelisch Contact, een platform voor christelijke kerken en bewegingen in Amsterdam.

God heeft het eerste woord.
Voor wij ter wereld kwamen,
riep Hij ons reeds bij name,
Zijn roep wordt nog gehoord.

Jeroen Eric
(JEROEN)

Eric van Gijssel
Dikkie van Gijssel-van der Vegt
Theo
Ruud
Judith

29 maart 1985
Gruitmeesterslaan 92, 8014 CK Zwolle

Afscheidsreceptie Ds J. H. Kamerbeek

Op D.V. donderdag 18 april a.s. zal in de Nederlands Gereformeerde Kerk van Kampen (Nieuwe Kerk, Broederweg) een dienst worden gehouden om afscheid te nemen van Ds J. H. Kamerbeek.

Na afloop van de dienst zal er vóór in de kerk gelegenheid zijn om Ds en Mevr. Kamerbeek de hand te drukken, waarna in het Kerkelijk gebouw een kopje koffie kan worden gedronken.

Commissie afscheid
Ds J. H. Kamerbeek

De Raad van de Nederlands Gereformeerde Kerk van 's-Gravenhage deelt U met vreugde mee dat zijn predikant

Ds J. D. Janse

op 10 april a.s. zijn 25-jarig ambtsjubileum hoopt te vieren.

De kerkeraad biedt zijn predikant en mevrouw Janse in verband met dit jubileum een receptie aan die zal worden gehouden op D.V. **VRIJDAG 19 APRIL 1985** van 17.00 tot 18.30 uur in de Chr. Technische School. Laak-kade 400-401 te 's-Gravenhage.

MO-Economie, Geschiedenis en Maatschappijleer 1e graad

Zowel de dagopleiding economie als geschiedenis, die 5 jaar duurt kunnen gecombineerd worden met een aanvullende opleiding voor een eerstegraads bevoegdheid voor maatschappijleer.

Dit jaar start voor het eerst het college MO-II geschiedenis. Hierdoor kunnen ook mensen instromen die elders reeds een tweedegraads bevoegdheid hebben gehaald (b.v. NLO/MO-I).

Ook bent u welkom op de Voorlichtingsavond op 19 april a.s. in het EH-gebouw, Grote Haag 23, Amersfoort. Aanvang 19.00 uur.

Het nieuwe studiejaar vangt aan op 26 augustus 1985. Informatie en aanmelding: Bij de MO-afdeling van de Evangelische Hogeschool, Postbus 957, 3800 AZ Amersfoort. Telefoon: 033-621731.

WAPENVELD DS VAN MAASSCHOOL - CHR. NAT. SCHOOL

Het bestuur van bovengenoemde basisschool zoekt per 1 aug. 1985 voor groep 3 (ofwel klas 1 van de oude Lagere School) een

GROEPSLERAAR (M/V)

Onze voorkeur gaat uit naar een vrouwelijke collega, die belijvend lid is van de Ned. Geref. Kerk.

Zij behoeft niet over vele jaren van ervaring te beschikken, maar dient wel met overtuiging en enthousiasme haar werk te doen.

Inlichtingen bij de directeur van de school, dhr. A. C. van der Bijl. Tel. 05206-78278/78649.

Brieven richten aan de voorzitter van het bestuur, dhr. W. van Ommen, Hullenweg 1a, 8191 LB Wapenveld.

Opbouw-uitgaven

„DE PLAATS VAN DE VROUW IN DE GEMEENTE" tweede druk

Vanwege de aanhoudende vraag naar deze brochure is nu een herdruk verschenen. De prijs is f 4.50 per exemplaar, exclusief verzendkosten. Nieuwe bestellingen worden graag tegemoet gezien via onderstaande antwoordstrook.

De inhoud van bedoelde brochure is als volgt:

- Prof. Dr. D. Holwerda, Discussie-nota inzake vrouwelijke ambtsdragers;
- Ds. G. Janssen, De vrouw en het ambt in de kerk;
- Rev. Don. A. Codling, Vrouwen - ouderlingen?;
- Drs. H. de Jong, De plaats van de vrouw in de gemeente.

Verder zijn bij de administratie nog voorradig:

- Ds. M. R. van den Berg, Jeremia;
- Drs. P. J. van Kampen, Antroposofie.

ANTWOORDKAART

Gaarne ontvang ik:

..... ex. Prof. Dr. D. Holwerda e.a., De plaats van de vrouw in de gemeente, f 4,50.

..... ex. Ds. M. R. van den Berg, Jeremia (Hulp bij bijbelstudie) à f 10,—.

..... ex. Drs. P. J. van Kampen, Antroposofie à f 3,50.

Alle prijzen zijn exclusief portokosten. De ingevulde bon in een open envelop te zenden naar: Administratie Opbouw, Antwoordnummer 38, 3940 ZD Leersum.

MO-Theologie 1e graad

Deze dagopleiding van de EH begint op 26 augustus 1985 en duurt 4 ½ jaar. Bij voldoende deelname zal in 1986 gestart worden met een avondopleiding.

Ook bent u welkom op de Voorlichtingsavond op 19 april a.s. in het EH-gebouw, Grote Haag 23, Amersfoort. Aanvang 19.00 uur.

Informatie en aanmelding: Bij de MO-afdeling van de Evangelische Hogeschool, Postbus 957, 3800 AZ Amersfoort. Telefoon: 033-621731.

Dr. M. J. Paul (Ned. Herv. GB),
hoofddocent M.O. theologie